

مخصوصاً در کنترات بلژیکی ها آنچه بنظر بنده است حقوق يك ساله است علاوه بنده حق وکلا را نگرفته ام عرض کردم که این مطلب مختلفیه است و همیشه وقت نمایندگان محترم را تلف میکنند خوب است حل بشود که رفع اشکال شده باشد .

میرزا یانسی - يك پیشنهادی در اینجا شد که يك قیدی در آن شده است که اگر دولت بخواهد در مدت چهار سال او را خارج بکند حقوق يك ساله او را بدهیم و بعد از مدت چهار سال اگر خواست او را خارج بکند حقوق بقیه او را بدهند اینک پیشنهادی است که بنظر خیلی خوب می آید ولی در عملیات که می آید می بینید چه نوشته شود و چه نوشته نشود هیچ فرق نمی کند برای اینکه آمدم در صورتی که چهار سال ونیم از مدت کنترات این شخص گذشته و مانده است شش ماه درین صورت اگر دولت بخواهد او را خارج بکند باید همان حقوق شش ماهی را که از مدت کنترات باقی مانده است باو بدهد دیگر در این صورت چرا باید حقوق یکساله را باو بدهند پس این پیشنهاد هیچ بدرد نکته اقتصادی نمی خورد اما آمدم در مسئله پیشنهاد های دیگر که بعضی از آقایان درین خصوص مخالفتند که يك سال زیاد است و حقوق شش ماه باید داده شود بنده درین خصوص قول وزیر پست و تلگراف را تأیید می کنم و میگویم که تمام مستخدمین خارجه هم حقوق يك ساله را می گیرند پس اگر يك پروسدانی درین باب می داشتیم که سایرین حقوق ششماهه را گرفته اند بنده هم تصدیق می کردم که در این صورت باید حقوق ششماهه باین شخص داده شود ولی بدبختانه يك هم چو پروسدانی نداریم بلکه در کنترات سابق همین شخصی که حالا می خواهید کنترات او را تجدید بکنید بنده چون در کمیسیون بوده ام دیدم اینطور نوشته شده بود که در صورتی که دولت بخواهد او را روانه بکند و لازم نداشته باشد و از او ناراضی باشد باید حقوق يك ساله را باو بدهند بعد بنده از طرف کمیسیون بودجه مأمور شدم که با مسیوهازه مذاکره بکنیم و او را بقبولانیم که اگر دولت او را لازم نداشته باشد و بخواهند خارجش کنند سه ماهه مواجب او را بدهد و او را مرخص بکند و بند لازم است عرض کنم که در این خصوص خیلی زحمت کشیدم تا او را راضی کردم او میگفت پنجساله مستخدم دولت می شوم و دولت هر وقت بخواهد مرا مرخص بکند باید حقوق يك ساله را بمن بدهد بعد از مذاکره در آخر مجبور شدم که باو بفهمانم که این يك صورت منطقی ندارد که در صورتی که دولت از تو راضی باشد و بخواهد مرخص بکند حقوق يك ساله را بدهد اگر هم نا راضی باشد و بخواهد اخراج کند حقوق يك ساله را بدهد بعد از زحمات زیاد او را فهماندم که همین طور قبول بکنند حالا اگر آقایان در مسئله يك سال و سه ماهش تردیدی بکنند مثل این است که این کنترات را دور انداخته باشند دیگر بسته برای آقایان است هر طوری تصویب می کنند مختارند .

رئیس - این جا اغلب از آقایان پیشنهاد ها کرده اند ولی در پیشنهاد هائی که می شود ملاحظه نظامنامه داخلی نمی شود بجهت اینکه در مقدمه پیشنهاد ها باید دلایل آن را ذکر بکنند که از برای چه و بچه دلیل این پیشنهاد می شود و بنده عقیده ام اینست که این ماده رجوع شود بکمیسیون که در آنجا تجدید نظری در آن بکنند و آقایانی هم که پیشنهاد کرده اند خوب است در کمیسیون تشریف برده نظریات خودشان را اظهار بدارند که با ملاحظه اطراف در نهانی بمجلس راپورت بدهند .

سلیمان میرزا - این مطلب لازم نیست که رجوع شود بکمیسیون زیرا که این پیشنهادی است که شده است که این شخص با این شرایط حاضر است برای این استخدام و بدون این شرایط حاضر نیست و در اظهار آراء هم آقایان آزادند و می توانند عقاید خودشان را اظهار بدارند ممکن است پیشنهاد بکنند که این شرایط بکلی حذف بشود ولی وقتی که یکی از شرایط را رد کردند مثل اینست که این کنترات را در حقیقت رد کرده اند و لازم ندانسته اند که کنترات مسیوهازه را تجدید بکنند مقصود این است که او با این شرایط حاضر است این استخدام را قبول بکند کمیسیون هم این شرایط را قبول کرده است حالا آقایان اگر می توانند قبول بکنند و الورد بکنند و هر چیزی که در اینجا با اکثریت گذشت همان خواهد بود و بمقیده بنده خوب است که در پیشنهادها و راپورت کمیسیون رأی گرفته شود که زودتر این مطلب ختم بشود و تکلیف این کار معلوم بشود .

رئیس - مقصود بنده این بود که آقایان این نظریاتی که دارند در کمیسیون پیشنهاد بکنند و اعضاء کمیسیون هم ملاحظاتی خودشان را بنمایند و زودتر راپورت آن را بدهند که این مطلب زودتر بگذرد حالا ده دقیقه تنفس می شود .

(مجدداً جلسه تشکیل شد .)

رئیس - بعضی از آقایان تشریف برده اند وعده از برای مذاکره و اخذ رأی کافی نیست بعضی از آقایان هم تقاضا کرده اند که جلسه را ختم بکنیم و بعضی از نمایندگان هم پیشنهاد کرده اند و اجازه نطق هم بعضی ها خواسته اند که در این خصوص مذاکره بکنند ولی چون عده کافی نیست و نمایندگان تشریف برده اند دستور جلسه آتی را عرض می کنم و مجلس را ختم می نمایم .

حاج شیخ الرئیس - بنده يك عرض مختصری داشتم که می خواهم در آخر مجلس عرض کنم و حالا که آقایان تشریف برده اند در جلسه آتی اجازه بفرمائید عرض کنم مختصر است .

رئیس - خوب است آقایان نمایندگان عصرها زودتر تشریف بیاورند که سه ساعت به فروب مانده مجلس منعقد بشود و اول مقرب ختم بشود برای اینکه هواسرد است و اغلب از آقایان هم راهشان دو راست و اگر آقایان زودتر تشریف بیاورند هم مجلس را زودتر منعقد می کنیم و هم

این که زودتر ختم بشود و اسباب زحمت سایرین هم نخواهد شد . دستور جلسه آتی از این قرار است . بقیه مذاکرات در راپورت کمیسیون بودجه راجع به تجدید کنترات مسیوهازه - راپورت کمیسیون بودجه راجع به تجدید کنترات مسیوهازه - شور دویم در بقیه قانون دیوان محاسبات شور دویم در قانون ثبت اسناد .

[مجلس نیم ساعت از شب گذشته ختم شده .]

جلسه ۲۰۷

صورت مذاکرات مشروح یوم

۳ شنبه هفتم شهر صفر المظفر ۱۳۲۹
مجلس يك ساعت و چهل و پنج دقیقه قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ممتاز الدوله منعقد شد .

رئیس - جلسه امروز را بنده با يك تأسف فوق العاده افتتاح می کنم و آن تأسف که بنده دارم نسبت بجادته ناگواری است که سه روز قبل نسبت به مرحوم صنیع الدوله روی داد و يك خانواده بزرگی و همه ما را دچار مصیبت نمود و کلای محترم خصوصاً و اهالی مملکت عموماً می دانند که آن مرحوم چه در مقام وزارت یا سایر مقاماتیکه بوده اند تا چه اندازه نسبت بمملکت ما خدمت کرده و علاوه در زمانیکه وکیل یا رئیس مجلس بوده اند همیشه زحمات مملکتی در عهده گرفته و مخصوصاً در مسئله مشروطیت زحمات فوق العاده کشیده اند علاوه بر این خدماتیکه همه آقایان مطلعند که نمی خواهم بطور تفصیل عرض بکنم پاره خدمات بزرگ هم نسبت به صنایع و تجارت مملکت نموده و در این دو مسئله همه می دانند که آن مرحوم همیشه پیش قدم بوده اند در این حادثه نه فقط خانواده خود را بلکه همه ماها را متأسف گذاشتند خصوصاً اینکه با يك حالت فجیعی از دنیا رفتند دچار این صدمه بزرگ شدند بنده لازم می دانم این مجلس را ختم نموده و مخصوص کنم باین حادثه ناگوار و گمانم این است که آقایان نمایندگان هم بامن هم عقیده باشند که این جلسه را با کمال اسف ختم کنیم و جلسه آتی همان روز پنجشنبه خواهد بود .

(در این موقع رئیس حرکت کرد مجلس يك ساعت ونیم قبل از غروب آفتاب ختم شد)

جلسه ۲۰۸

صورت مشروح روز پنجشنبه

۹ شهر صفر ۱۳۲۹

مجلس ابتداء خصوصی و یکساعت ونیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای متین السلطنه نایب رئیس علناً تشکیل شد .

صورت مجلس روز شنبه (۴) و سه شنبه (۷) را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

(غائبین جلسه شنبه ۴)

مستشار الدوله . وحید الملک . حاج میر کریم خان بدون اجازه
اسان الحکماء . کاشف . دهخدا با اجازه
غائب دکتر امیرخان . آقا سید محمد رضا .

سردار اسعد . آقا سید حسن مدرس بموقع مقرر
حاضر نشدند .

(غائبین جلسه سه شنبه ۷)

وحیدالملک . حاج وکیل الرعایا . دهخدا
حاج امام جمعه . میرزا یانس بدون اجازه قائب
طباطبائی . حاج سید نصرالله . مستشار الدوله
معرز الممالک . سردار اسعد . آقا سید حسن
مدرس بموقع مقرر حاضر نشده . لسان الحکماء
مريض بودند .

نایب رئیس - در صورت مجلس اگر
نظریاتی هست بفرمائید .

بهبخت - چون آقای وحیدالملک را غائب بی
اجازه نوشته اند باید مسبق باشد خاطر مجلس که
ایشان اجازه خواسته بودند و بکمسیون عرایض هم
آمد اگر چه کمسیون تقاضای ایشان را رد کرد ولی
می بایستی بیاید بمجلس ورد یا تصویبش معلوم شود
و نمی دانم بچه جهت نیامده است و در هیئت رئیسه
مانده است .

حاج شیخ اسدالله - مطابق نظامنامه داخلی
باید کمسیونها هر هفته (گفته شد هر دو ماه) هر دو
ماه بدوماه راپورت اعمال خودشان را بمجلس بدهند
والان مدتی است میگردد بلکه می ترسم این دوره
تقتیبه هم تمام بشود و ما راپورت این کمسیونها
را نینیم و ابدأ راپورت صحیح در این مدت از
کمسیونها به مجلس نیامده است مگر در این باب
و در باب کمسیون تقیض مالیه مذاکره شد که چرا
راپورت نمی دهند بجهة اینکه در این مدت یک
راپورت ناقص از شبهه اعانه دادند که آنهم تمام
نبود و گفتند که راپورت ثانی را مشغول هستیم به
نوشتن و می آوریم آن راپورت را که ندادند سهل
است باقی کمسیونها هم بهیچوجه من الوحوه راپورتی
نمی دهند و نمی دانم چه می کنند و چه اقدامی کرده
اند مثلا اگر چه نمی دانم اینکار وظیفه کمسیون
مالیه باشد یا نباشد ولی مرض می کنم که خاطر
نمایند کان مسبق باشد که یک فکری بکنند برای
امنیت و اداره امینه مملکتی که نزدیک است امنیت از
مملکت سلب بشود و از همه مقدم تر بمقیده بنده
همین است که کمسیون داخله در این باب اقدامی بکنند
و باوزارت داخله در این خصوص مذاکره بکنند و
یک فکر اساسی برای اینکار بنمایند برای اینکه
می بینیم امنیت در فکر امنیت نیست و بساین ترتیب
طولی نمی کشد که در مخاطرات می افتیم و ابدأ در
فکرش نیستیم .

نایب رئیس - این ایراد نماینده محترم
بکمسیونها وارد است یعنی کمسیونها باید هر دو ماه
بدوماه راپورت اعمال خودشان را بمجلس بدهند و در این
مدت فقط از کمسیون قوانین مالیه یک راپورتی
رسیده است که حالا خوانده میشود و سایر کمسیونها
راپورتی نداده اند خاطر مخبرین کمسیونها را
باین نکته معطوف میدارم و تمنا میکنم راپورت
های خودشان را بعد از این مرتباً بدهند .

ابوالقاسم میرزا - چون از کمسیون تقیض
مالیه یک مذاکره کردند لازم است عرض کنم

که چند نفر از اعضا این کمسیون هستند که حاضر
نمی شوند آقای فهیم الملک که رئیس کمسیون هستند
نمی فرمایند و آقای معتمدالتجار هم تشریف نمی
آورند گویا ایشان هم استعفا داده اند مثل اینکه
آقای وکیلالتجار هم یک چند است که تشریف نمی
آورند باقی می ماند بنده و آقای میرزا رضا خان
یک اندازه وقتی که آقایان بودند کار کردیم و شعبه
اعانه را تقیض کرده بودیم و باقی کارها را هم شروع
کرده بودیم این بود که آقایان استعفا داده اند و
حاضر نشدند مستدعی هستم اشخاص با بصیرتی که
اولا بدانند تقیض چه چیز است عوض آنها انتخاب
شود والا با این ترتیب بنده هم استعفا خواهم داد
محمد هاشم میرزا عرض میکنم اینکه
آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند که کمسیون داخله در باب
اداره امنیه باوزارت داخله مذاکره نمایند این یک مطلبی است
که هیچ ربطی بوزارت داخله ندارد برای این که کمسیون
داخله برای این معین شده است که طرحها و قوانینی
که ازوزارت داخله به مجلس پیشنهاد میشود بآنجا
رجوع شود که نظریات خودشان را در آنها کرده
راپورت بدهند اما در مسئله امنیت الان که در
مملکت حاصل است برای استقامه باید بوزارت بگوئیم
آنهم راجع بکمسیون داخله نخواهد بود .

نایب رئیس - از برای عرض تبریک ورود
والاحضرت اقدس نایب السلطنه لازم است یک هیئتی
از مجلس تعیین و بحضورشان شرفیاب شود این هیئت
بموجب نظام نامه بایستی بقره معین شود حالا
شروع میکنیم بمعین کردن این هیئت بقره عده
آنها را اگر نمایندگان محترم تصویب میکنندشش
نفر باشد [گفتند صحیح است]

آقا شیخعلی - دو نفر هم از هیئت رئیسه
گویا غیر از این شش نفر باید بروند .

نایب رئیس - از طرف هیئت رئیسه هم سه
نفر معین میشود - (در این موقع آقای حاج میرزا
رضا خان بقره آقایان آقا شیخ رضا - طباطبائی
آقا شیخ مهدی - دکتر حیدر میرزا - نجات -
ضیاء الممالک را بمضویت هیئت مزبوره معین نمود .
تلگرافی از طرف انجمن ایالتی آذربایجان
بعبارت ذیل قرائت شد .)

توسط مبعوثین محترم آذربایجان مقام منیع
ریاست شورای ملی شیدالله ارکانه وزارت جلیله داخله
دامت شوکته در مسئله فجیعه مرحوم صنیع الدوله
بواسطه و فشار اهالی انجمن ایالتی را عمل
بوظایف معینه خود از حیز امکان خارج مخصوصاً
مستدعی میشویم بفوریت نتیجه استنطاقات قائلین
آن مرحوم را مشروحاً بانجمن ایالتی اعلام فرمائید تا
تکلیف معین شود والا بالصراحه عرض مینمائیم عاقبت
کاروخیم وجلوگیری از بعضی اقدامات اهالی غیر
ممکن تکلیف این خادمان عرض مطلب بود و بس
الشاهدیری مالا یری الغائب .

نایب رئیس - این تلگراف را بهیئت وزراء
فرستادیم .
(لایحه تشکر به انجمن حفظ الصحه از قرار ذیل
قرائت شد .)
ترجمه - مکتوب حفظ الصحه طهران ۷ فوریه

۱۹۱۱ حضور حضرت اجل آقای رئیس پارلمان مملکت
شاهنشاهی ایران - آقای رئیس - چندی قبل قانونی از
مجلس گذشت مبنی بر اینکه عشر مالیات نواقل بمجلس
حفظ الصحه پرداخته شود برای اینکه شرایط حفظ الصحه
عامه را بهتر مرعی داشته مخصوصاً تلقیح ماده آبله
و سرم دیفتری (خناق) را تعمیم دهد برای اجرای
قانون مزبور در تهران شروع با اقدام آن شده در ۱۹
ژانویه گذشته از طرف بلدیة تهران بعنوان ریاست
مجلس حفظ الصحه مبلغ ۱۹۶۵ قران ببنده ایصال
واشعار شده که آنچه را برای یکماه ذی حجه لازم
است تهیه نمایم در همان روز وصول این اولین تنخواه
برای ماده آبله سفارشات مفیده داده شد و امیدواری
حاصل است که لااقل تا پانزده روز دیگر شش مرکز
آبله کوبی مجانی درشش محله مختلفه شهردار و مشغول
عمل بشوند از این بذل توجه جمیله مجلس شورای ملی
باین امر یقین است که برای صحت عامه یک خوبی و
ترقی فوق العاده عنقریب حاصل میشود اینمرض موحد
که موسوم بآبله است در ظرف سال تقریباً در ایران
شصت هزار نفر را بهلاکت رسانیده و عده کثیری را
کور و ناقص الخلقه و مجذومینماید و این دواى ضد
اینمرض همان ماده آبله حیوانی است که با کمال سهولت
و بدون صدمه تلقیح میشود و فائده آن در هیچ نقطه از
نقاط عالم محل گفتگو و بحث نیست از اینکه مجلس -
شورای ملی برای حفظ نفوس محترمه از ابتلای مرض آبله
و علاج آن بطور مجانی مبالغی را معین کرده بمصرف
میرساند بالاترین خدمات را بمملکت خود نموده و بدیهی
است که اهالی ایران برای این حسن توجه از اظهار
تشکر و امتنان بنمایندگان خودشان کوناهی نخواهند
نمود مجلس حفظ الصحه در جلسه ۶ فوریه ۱۹۱۱ با
یک صدای متحدانه بنده را مأور نمود برای این امر خیر
که منتها درجه موجب تحلیل و تقییم پارلمان است
مراتب تبریکات و تشکرات صمیمانه محترمانه خود را
تقدیم مینماید آقای رئیس این بنده موقع را مقننم شمرده
خاطر محترم حضرت عالی و مجلس شورای ملی را از اقدامات
کامه غیرتمندانه صمیمانه مجلس حفظ الصحه مملکت
شاهنشاهی ایران در امور راجعه صحیه مملکتی قربن
امتنان نموده شخصاً نیز مراتب احترامات فایده خود را
تقدیم آن ریاست جلیله مینمائیم (دکتر ژوز) محل مهر
مجلس حفظ الصحه .

کاشف - این اظهار خیلی مایه تحسین و
امیدواری است ولی بنده استدعا میکنم که تاریخی را
که مینویسند بقاری و تاریخ ایرانی بنویسند که عوم
ملت و مردم ایران بفهمند .

(راپورت کمسیون قوانین مالیه بعبارت ذیل
قرائت شد .)

کمسیون قوانین مالیه از شوال ۱۳۲۸ تا چهارم
صفر ۱۳۲۹ سی و نه جلسه منعقد داشته لایحه قانونی
محاسبات عمومی و لایحه قانونی دیوان محاسبات را که
پس از شور اول با اصلاحات پیشنهادها بکمسیون
ارجاع شده بود اصلاح بمجلس تقدیم داشت و نیز لایحه
قانونی مالیات تریاک را اصلاح و بمجلس پیشنهاد نمود
لایحه راجعه باستقراض دو کروور و نیم لیره با حضور وزراء
اصلاح و در ظرف همین هفته راپورت آن بمجلس داده
میشود قوانینی که در کمسیون مطرح مذاکره است .
(۱) لایحه قانونی استخدام و درجات اجزاء
ادارات دولتی .

(۲) متمم قانون مالیات تریاک
(۳) مالیات نوافل بحری
(بزرگاری و تریاک کیسیون، ایض و مرخصی قرائت شد که آقای عز الملک نماینده محترم کردستان تقاضای ۱۵ روز مرخصی علاوه بر دو ماه مقرر تلگرافاً نموده بودند در کیسیون عراض و با اکثریت تصویب نشد - آقای وحید الملک از قزوین تقاضای مرخصی سه جلسه را نموده در کیسیون مطرح و با اکثریت تصویب نشد.)
وحید الملک - بنده تقاضای مرخصی سه جلسه را کرده بودم از خود آقای رئیس و خود آقای رئیس هم بنده مستقیماً اجازه داده بودند.
نایب رئیس - ولی در حال بایستی عرض مجلس برسد و تا بحال نرسیده است.
حاج عز الملک - بنده راجع راپورت کیسیون قوانین مالیه يك مختصر عرضی دارم و آن این است که قانون محاسبات عمومی که از کیسیون مجلس آمد تمام آن از مجلس گذشت فقط بواسطه يك لفظ رجوع شد بکیسیون تفسیر و این يك بدبختی است که ما هر چیز را که بخواهیم نگذاریم رجوع کنیم بکیسیون تفسیر و فقط یادآوری میکنم بهیئت رئیسه که برای اینکه قانون محاسبات عمومی در سال آتی اجرا شود تأکیدی میکنند که زودتر آن یکماده را کیسیون راپورت بدهد که انشاء الله بلکه زودتر این قانون از مجلس نگذرد.
ارباب کیخسرو - بنده در خصوص مرخصی آقای عز الملک و اجازه مرخصی یازده روزه که خواسته اند میخواستم عرض کنم که گویا خیلی شایسته باشد که يك همچو اجازه باو داده شود برای اینکه جدیدت آقای عز الملک را در کارها دیده ایم که با چه جدیتی در کار حاضرند و الا آن هم چند چیز مانع از مراجعت ایشان است یکی این برودتی است که میدانید برودت کردستان بچه درجه است و بنده عقیده ام این است که این تقاضای ایشان باید تصویب بشود.
منتصر السلطان - بنده هم راجع مرخصی آقای عز الملک تصدیق میکنم فرمایش آقای ارباب کیخسرو را یکی هم اجازه میخواستم از آقای رئیس در خصوص تلگرافات آذربایجان که چند کلمه عرض کنم برای اینکه این مطلب را ما نمایندگان آذربایجان خیلی اهمیت میدیم و باید بفهمیم تکلیف چه شد و وزراء چه کردند و دو فقره تلگراف دیگر را هم بفراست قرائت بشود و در آخر جلسه یا حالاهم اجازه بدهید که عراض خود را عرض بکنم.
نایب رئیس - چون داخل در مذاکرات راجع باین مرخصی شده ایم لازم است که این مطلب تمام شود و این مطلب را ممکن است در آخر مجلس اجازه بخواهید.
شیمیانی - بنده خودم عضو کیسیون عراض هستم و از اطلاعاتی که بخداست آقای عز الملک دارم در کیسیون هم رای داشتم که این اجازه داده شود و در اینجا هم عرض میکنم که خوب است این اجازه داده شود و هم راجع با آقای ارباب کیخسرو
حاج شیخ اسدالله - بنده این که آقای منتصر السلطان در باب نفوت مرحوم صنیم الدوله مخصوص کردند تأثر را بنمایندگان آذربایجان عرض میکنم شاید که تمام نمایندگان در این عده متأسف

باشند و مخصوص نمودن تأسف را بنمایندگان آذربایجان چه جهت دارد.
نایب رئیس - موضوع مذاکره راپورت کیسیون عراض است که شامل دو فقره است یکی راجع مرخصی آقای عز الملک یکی هم راجع مرخصی آقای وحید الملک در هر دو رای میگیریم کیسیون هیچک از این دو را تصویب نکرده است باین معنی که اگر تصویب کیسیون تصویب بشود این مرخصیها هیچکدام تصویب نشده است حالاً رای میگیریم در خصوص مرخصی پانزده روزه آقای عز الملک کسانی که راپورت کیسیون عراض و مرخصی را که این تقاضا را رد کرده است تصویب می نمایند قیام نمایند (اغلب قیام نکردند)
نایب رئیس - راپورت کیسیون رددش یعنی مرخصی پانزده روز آقای عز الملک تصویب شد حالاً رای می گیریم در خصوص مرخصی آقای وحید الملک که سه جلسه تقاضای مرخصی کرده اند
وحید الملک - بنده این تقاضا را پس میگیرم (استفانامه آقای فهیم الملک از عضویت کیسیون تفتیش مالیه بعبارت ذیل خوانده شد)
این بنده بواسطه مشغله در هیئت رئیسه از عضویت کیسیون تفتیش مالیه استعفا می دهم مستعفی است یک نفر بعوض بنده و یک نفر بجای آقای معتمدالتجار که سابقاً استعفا داده اند چهارم صفر ۱۳۲۹
نایب رئیس - در آخر جلسه اگره وقوع شد انتخاب میکنیم.
(ماده سیم) - راپورت کیسیون بودجه راجع بتجدید کنتراست مسیو هازه معلم توب ماگزیم مجدداً خوانده شد.)
افتخار الواعظین - در باب این کنتراست نامه آنروز از بعضی از آقایان و اعضاء محترم کیسیون بودجه بعضی اظهارات شد که اگر آن اظهارات واقعاً حقیقت داشته باشد و مسیو هازه بر حسب آن تقریرات و فرمایشات حاضر باشد بر اینکه اگر تغییر و تبدیل درین سه ماده داده شود قبول استفاده دولت ایران را ننماید و مستخدم دولت ایران نخواهد شد اگر این شکل باشد برای ملاحظه خدمات سابقه این شخص و برای اینکه وجود او در نظام اهمیت دارد بنده عقیده ام این است که مذاکره کردن در این خصوص بی فایده خواهد بود و بعد از قرائت باید رای گرفته شود بجهت اینکه در اینجا می گوید که در صورتی که دولت قبل از انقضای مدت کنتراست بخواهد مسیو هازه را از این خدمت اخراج نماید باید حقوق يك ساله و هزار و دوست فرانک مخارج راه و مراجعت او را باو بدهید ولی در صورتی که مسیو هازه خدمات مرجوعه بخود را انجام ندهد و دولت باین دلائل بخواهد کنتراست او را ابطال نماید حقوق سه ماهه و خرج مراجعت را باو خواهد پرداخت حالاً اگر واقعا اعضاء محترم کیسیون بودجه و اعضاء کیسیون نظام قاطعانه بر اینکه درموان این کنتراست یا در ماده سیم اگر تغییر داده شود مسیو هازه قبول این استفاده را نخواهد کرد بنده عرض میکنم صحبت داشتن در ذیل این ماده بی فایده خواهد بود و باید رای گرفته و اگر تغییر و تبدیلی داده شود معذرتاً قبول این استفاده را

خواهد کرد که بنده در این ماده سیم سه کلمه عرض دارم یکی اینکه قبلاً از انقضای مدت اگر بخواهد دولت او را رخص بکند حق يك ساله را با هزار و دوست فرانک مخارج مراجعت را باو بدهد زیاد است و بنده اینجا حقوق شش ماهه را تصویب میکنم که دولت اگر قبل از انقضای مدت کنتراست بخواهد او را رخص نماید همان حقوق شش ماهه را به او بدهد با هزار و دوست فرانک مخارج مراجعت و اگر خود او بجهت يك عذری یا بجهت علت دیگری از عهده خدمات مرجوعه از وزارت جنگ برنماید یا بواسطه مرض یا معذور دیگری استعفا بدهد در این صورت دیگر دادن حقوق سه ماهه بجهت خواهد بود دولت باید همان مخارج مراجعت را باو بدهد و او را روانه نماید و در این صورت دادن حقوق سه ماهه را باو نمیدانم بجهت استحقاق و موافق کدام قاعده خواهد بود.
دکتر علی خان - بنده بطور اختصار عرض میکنم که در جلسه گذشته در این خصوص آن اندازه که باید مذاکره در آن بشود شد و بالاخره بعد از نطقی که جناب رئیس کردند قرارداد که رای گرفته شود و بنا بود امروز در این خصوص فقط اخذ رای بنماید و بنا بود که مذاکره در آن بشود و بنده تقاضای کمی کمم رای بگیرم که وقت مجلس را تلف ننمایم.
حاج سید ابراهیم - بنده هم تصدیق میکنم که مذاکرات در این خصوص شده است ولی يك کلمه باید در اینجا نوشته شود و آن این است که در اینجا تمام اقسام ذکر شده است که اگر دولت از اراضی باشد و قبل از انقضای مدت نخواهد او را رخص نماید یا اینکه بواسطه مسامحه او در کار بخواهد کنتراست او را ابطال نماید تکلیف چیست و از چه قرار باید رفتار بشود ولی این صورت را قید نکرده اند اگر خودش بمیل خودش بخواهد استعفا بدهد تکلیف چیست و دولت استعفا او را قبول میکند یا نه.
وزیر جنگ - هر مستعفی فوق نمیکند چه تبعه خارجه باشد یا داخله طبعاً و قتیکه استعفا داد دیگر ذی حق نمی شود و محض اینکه تبعه خارجه شد همین که استعفا داد دیگر نمی تواند بگوید که يك مبلغی را هم بن بدهید این مطلب معلوم است و محتاج به مذاکره نیست.
حاج دکتر رضاخان - در جلسه گذشته که درین خصوص مذاکره شد بعضی پیشنهادها شد آقای وزیر جنگ فرمودند که من مانع مذاکره کرده ام فعلاً در این پیشنهادها رای بگیرند تا اینکه مجدداً باو مذاکره بکنیم در صورتیکه در ثانی راضی شد آنوقت درین پیشنهاد رای بگیریم حالاً سؤال میکنم از آقای وزیر جنگ که آیا دومرتبه در این خصوص سؤال جوابی کرده اند و او قبول کرده است یا نه.
وزیر جنگ - عرض میکنم آن روز هم گفتیم مسیو هازه میباید چی تبعه دولت آلمان اجیر وزارت جنگ دولت ایران می شود هیچکاری را هم نباید مجلس برای او معین بکند تعیین کار او با وزارت جنگ است بهیچ عنوان نباید در اینجا مذاکره بشود بسالی مبلغ دو هزار و شصت تومان حقوق باین شرایطی که در این جا گذاشته شده است در مدت پنج سال قبول خودشان را حاضر می کنند از برای اینکه روز

این استفاده را میکنند و نوکر دولت ایران می شود حالا مجلس باید دو موضوع را رای بدهد یکی اینکه این شخص را لازم می دانید و پیشنهاد وزارت جنگ را تصویب می کنید یا خیر و اگر لازم می دانید و تصویب میکنید باید رای بدهید بر اینکه مبلغ را تصویب می کنید یا تصویب نمی کنید غیر از این رای دیگر اصلاح نیست مذاکره در این خصوص بشود
نایب رئیس - رای می گیریم به راپورت کیسیون که تصویب میکنند که قبل از انقضای مدت دولت اگر بخواهد کنتراست مسیو هازه را فسخ بکند حقوق يك ساله را با مخارج معاودت باو بدهد و در صورتی که خودش مسامحه در خدمت نماید آنوقت حقوق سه ماهه و مخارج معاودت باو داده شود حالاً کسانی که تصویب میکنند ساده سوم راپورت کیسیون را وره سفید خواهند انداخت.
معاضد الملک - عده حضار ۷۴ وره سفید ۵۰ وره آبی ۴ امتناع ۲۰.
نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد که کسانی که تصویب کرده اند:
انتظار الملک - معتمدالتجار - آقا شیخ محمد خیابانی - حاج محمد کریم خان - حاج صدیق الملک شیبانی - ذکاء الملک - حاج سید نصر الله - لواء الدوله ابوالقاسم میرزا - آقا میرزا احمد - آقا سید حسین - اردبیلی - سلیمان میرزا - دکتر حیدر میرزا - رزن الملک - دکتر امیرخان - آقا سید محمد رضا - تربیت منزل الملک - طباطبائی - ارباب کیخسرو - ضیاء الملک - آقا میرزا رضاخان - نجم آبادی - حاج عز الملک معین الرهايا - افتخار الواعظین - مرتضی قلیخان بختیاری - آقا میرزا اسدالله خان - آقا میرزا داد خان نیرالسلطان - فهیم الملک - آقا میرزا ابراهیم خان - میرزا بانس - حاج میرزا رضاخان - متین السلطنه - مشیر حضور - آقا میرزا ابراهیم قمی - آقا شیخ غلامحسین آقای سید جمیل - معاضد الملک - مشیر الدوله - وحید الملک - منتصر السلطان - حاج شیخ علی - آقا شیخ رضا - حاج شیخ رئیس - حاج سید ابراهیم حاجی امام جمعه - صدر العلماء - کسانی که رد کرده اند مؤمن الملک - آقا شیخ ابراهیم - آقا محمد پروجری وکیلالتجار.
وزیر جنگ - بنده تقاضای کمی کمم که امروز قضیه ایلات و سواران آنها مطرح مذاکره شده و تمام بشود طبع و توریع هم شده است.
نایب رئیس - این لایحه سوار ایلات طبع و توریع شده است لکن در دستور امروز گذاشته نشده است و حالاً چون آقای وزیر جنگ تقاضا کرده اند باید در این خصوص از مجلس رای گرفته شود.
فهیم الملک - اهمیت این لایحه را که وزارت جنگ پیشنهاد کرده است معین است ولی بی دقت و بی ملاحظه و مطالعه مذاکره کردن در آن را بنده صحیح نمیدانم امروز این راپورت طبع و توریع شده است آقایان امشب و فردا شب مطالعه و نظریات و تعقیباتی را که می خواهند بکنند میکنند و اذهان خودشان را حاضر می کنند از برای اینکه روز

شبه در اول دستور گذاشته شود و حالاً بدون مقدمه در آن مذاکره کردن را بنده صحیح نمیدانم.
مشیر حضور - بنده فوریت این راپورت را تقاضا میکنم.
نایب رئیس - در هر حال باید در این خصوص رای بگیریم.
معاضد الملک - این اعتراض را که آقای فهیم الملک کردند اگر يك شور میشد صحیح بود لکن چون در شور در این لایحه خواهد شد و در هر شوری افلاطین روجز فاصله خواهد بود ضرر ندارد که امروز داخل مذاکره آن بشویم و هر کس مطالعه دارد خواهد کرد و نظریاتی اگر دارند پیشنهاد میکنند.
نایب رئیس - رای میگیریم بتقاضای آقای وزیر جنگ که تقاضای کنند راپورت کیسیون نظام راجع بسوار ایلات جزء دستور امروز گذاشته شود کسانی که این تقاضا را تصویب میکنند قیام نمایند (اکثر قیام نکردند).
نایب رئیس - اکثریت نیست حالاً دیگر تقاضای فوریت این مسئله بعد از این رای دیگر محل ندارد.
مشیر حضور - بنده تقاضای خود را پس میگیرم.
نایب رئیس - حالاً می توانم این مطلب را در دستور اولین جلسه آتی بگذاریم (گفتند تصحیح است) (در این موقع شروع بشود در بقیه قانون دیوان محاسبات (شده) [پیشنهاد وزیر] ماده ۸۸ - وزارت مالیه و سایر وزارتخانهها هر ماه صورتی را احکامیکه از دیوان محاسبات بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته اگر پای تخت بمحکوم ابلاغ شده وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر بولایات فرستاده شده است وصول آنرا بتوسط حکومت محل خواسته در مقابل صورت حکم قید میکنند پس از آن قبض رسید صاحب جمع با قبوض پستخانه و ملتسمه سفارشی را بصورت مزبور منضم و بدیوان محاسبات ارسال میدارد پیشنهاد کیسیون.
ماده ۸۰ - وزارت مالیه و سایر وزارتخانهها هر ماه صورتی را احکام دیوان محاسبات که بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته اگر در پای تخت بمحکوم ابلاغ شده وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر بولایات فرستاده شده است وصول آنرا بتوسط حکومت محل خواسته در مقابل صورت حکم قید میکنند پس از آن قبض رسید مزبور منضم و بدیوان محاسبات ارسال میدارد.
فهیم الملک اینطور اصلاح شود هر ماه فهرستی از احکام دیوان محاسبات که بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته اگر آن احکام در پای تخت بمحکوم ابلاغ شده وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر احکام بولایات فرستاده شده است وصول آنرا بتوسط حکومت محل خواسته الی آخر.
آقا شیخ ابراهیم - من می خواستم همین عرض را بکنم و پیشنهادی هم کرده ام.
(پیشنهاد آقا شیخ ابراهیم بدین عبارت خوانده شد) - عرض می کنم ماده اینطور اصلاح شود وزارت مالیه و سایر وزارتخانهها هر گاه احکام دیوان محاسبات را که بتوسط آنها ابلاغ شده فهرست کرده اگر در

پای تخت بمحکوم علیه ابلاغ شده قبض رسید طرف مقابل و اگر آن احکام بولایات فرستاده شده وصول آنرا بتوسط حکومت محل دریافت کرده وصول وصول رادر مقابل فهرست حکم قید کرده و قبض وصول را به فهرست منضم و بدیوان محاسبات ارسال میدارد [گفته شد این ماده است].
فهیم الملک دو کلمه دیگر هم در این ماده صورت نوشته شده آنها را هم فهرست بکنید بجای در مقابل صورت در مقابل فهرست و یکی هم در آخر فهرست مزبور منضم می نماید.
نایب رئیس - اول رای می گیریم پس بر این اصلاحی که آقای رنجانی پیشنهاد کرده اند
معاضد الملک - يك تریبی دارد نظامنامه داخلی که ما اگر آنرا رعایت کنیم هیچوقت دچار زحمت عیش و شویم و اینقدر مذاکره نمیشود مجلس را هم معطل نمیکنیم این اصلاحی را که آقای آقا شیخ ابراهیم پیشنهاد کرده است در عده است با آن عبارتیکه کیسیون پیشنهاد کرده است فقط عبارت راپورت کیسیون بعضی نواقص دارد و اصلاح عبارت و ماده بندی را بوجوب نظامنامه داخلی بعد از رای هم می توانند و هم عبارات را تصحیح کنند پس بی جهت نباید برای این پیشنهادها گرفت و وقت مجلس را هم نباید ضایع بکنیم و شاید این عبارت را که می خواهیم رای بگیریم ناقص باشد همانطور که کیسیون راپورت داده است بهتر باشد
مؤمن الملک - این پیشنهاد ناقص است اگر مجلس اجازه می دهد رجوع بکنند به کیسیون و در آنجا اصلاح بشود بهمان ترتیبی که مقصود آقا شیخ ابراهیم است و در جلسه آینده پیشنهاد بشود
افتخار الواعظین - این فرمایش آقای مؤمن الملک سبب خواهد شد برای اینکه نتوانیم در خود ماده هم رای بگیریم نهایت يك اصلاح عبارتی است میرود بکیسیون و کیسیون بهر شکل که صلاح دانست عبارت را اصلاح میکند در خود ماده باید رای گرفت.
فهیم الملک - مقصودی را که در نظر هست از آن عبارتیکه در کیسیون نوشته شده است مفهومی میشود و آقای شیخ ابراهیم هم با اصل مطلب بهیچوجه مخالفتی ندارد و آن نباید اسباب اینقدر تویق انداختن يك مطلب بشود و بنده تصور میکنم که باید باصل عبارت راپورت کیسیون رای گرفته شود و بگذرد و اصلاح را میشود در کیسیون کرد و نباید وقت مجلس را صرف این قبیل چیزها کرد
نایب رئیس - در هر حال بوجوب نظامنامه داخلی باید اصلاحات در شورتانی رای گرفته شود.
فهیم الملک - عرض دارم اصلاحاتی که باید رای گرفته شود اصلاحاتی است که در اصل مطلب تغییر بدهد ولی اصلاحاتی که عبارتی است بطوریکه در نظامنامه داخلی نوشته شده است پس از رای گرفتن اگر مجلس صلاح بداند در آن رای میگیرند و اظهارات ایشان در آن موقع راجع خواهد بود بهمان اصلاحات عبارتی بدون اینکه در اصل داخل بشوند
معاضد الملک - در ماده ۶۳ نظامنامه داخلی اصلاحاتی که در ضمن شور ثانوی پیشنهاد میشود در صورتیکه از طرف کیسیون ارجاع آن

خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختصار آنرا توضیح و استدلال میکند و فقط اعضاء کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس در باب قبول توجه یا عدم قبول توجه رای می دهد در صورت قبول توجه آن اصلاح بکمیسیون فرستاده می شود درباره قابل توجه بودن اصلاحات نمی توان همان روزیکه پیشنهاد شده است رای داد.

نایب رئیس - پس رای می گیریم بر این که این اصلاح را قابل توجه می دانید یا خیر بعد از آنکه قابل توجه شد بکمیسیون رجوع می شود پس رای می گیریم کسانی که این اصلاح را قابل توجه می دانند قیام نمایند (با اکثریت رد شد)

[ماده ۱۰۸ و در باب نظر اصلاح شد]
ماده ۱۰۸ - وزارت مالیه و سایر وزارتخانه ها هر ماه فهرستی از احکام دیوان محاسبات که بتوسط آنها فرستاده شده است نوشته اگر آن احکام در پای تخت بمحکوم ابلاغ شد وصول قبض رسید طرف مقابل و اگر احکام بولایات فرستاده شد است وصول آنرا بتوسط حکومت محل خواسته در مقابل فهرست حکم قید می کند پس از آن قبض رسید را بفهرست مزبوره منضم و بدیوان محاسبات ارسال می دارد.

نایب رئیس - رای می گیریم باصل ماده با اصلاحاتی که آقای مخبر کردد کسانی که این ماده را باین ترتیب تصویب می کنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد)

[پیشنهاد وزیر]
ماده ۸۷ - حکام ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق صورتی از احکامی که در کرسی ولایات مستقیماً و در سایر شهرهای ولایات بتوسط دستگاه صاحب جمع ابلاغ کرده اند یا قبوض رسید یا قبض دستگاه و ملتسمه سفارشی بوزارت مالیه خواهند فرستاد که بدیوان محاسبات ارسال می شود.

[پیشنهاد کمیسیون]
ماده ۱۰۹ - حکام ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق صورتی از احکام دیوان محاسبات که در کرسی ایالات مستقیماً و در سایر شهرهای جزو بتوسط نواب حکومت بصاحب جمع ابلاغ کرده اند یا قبوض رسید بوزارت مالیه خواهند فرستاد که بدیوان محاسبات تسلیم شود.

فهییم الملک - این جا هم همان اصلاح ماده پیش را عرض می کنم که بطریق فوق فهرست بجای صورت بنویسد احکام ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق فهرستی از احکام دیوان محاسبات که در کرسی ایالات مستقیماً و در سایر شهرهای جزء بتوسط نواب حکومتی بصاحب جمع ابلاغ کرده اند یا قبوض رسید بوزارت مالیه و سایر وزارتخانه ها که واسطه تقدیم بوده اند خواهند فرستاد که بدیوان محاسبات تسلیم شود.

حاج سید ابراهیم - بنده عرض می کنم این عبارت را که می گویند در سایر شهرهای جزو

بتوسط نواب حکومت یک لفظی باید این جا زیاد کرد که در کرسی ایالات خود حکومت می دهد و در سایر شهرهای جزء نواب ایالت می دهند این را در این جا زیاد کرد و اما لفظ مستقیماً که می گویند در کرسی ایالات مستقیماً این برمی خورد که از دیوان محاسبات این حکم مستقیماً رفته است برای صاحب جمع و حال آنکه مراد این نیست و مراد این است که بتوسط حکومت رفته است و این را نمی شود گفت مستقیماً باید گفت بتوسط حکومت این لفظ مستقیماً را باید برداشت.

ارباب کبخسرو - این جا فقط لازم است بعد از ایالات کلمه ولایات هم نوشته شود چون ما ۴ ایالت بیش نداریم و ولایات که نواب جزء در آن هست در جزو ایالات محسوب نمی شود در این جا از این جهت کلمه ولایات بعد از ایالات لازم است.

فهییم الملک - هر دو رای می شود حکام ولایات و ایالات بنویسند در این هم همینطور حکام ولایات و ایالات.
آقای میرزا ابراهیم قمی - این جایک اصلاح عبارتی است بصاحبان جمع بهتر است از بصاحب جمع (ماده مع اصلاح بطریق ذیل قرائت شده).

ماده ۱۰۹ حکام ایالات ولایات هم در آخر هر ماه بطریق فوق فهرستی از احکام دیوان محاسبات که در کرسی ایالات ولایات مستقیماً و در سایر شهرهای جزء بتوسط نواب حکومت بصاحب جمع ابلاغ کرده اند یا قبوض رسید بوزارت مالیه و سایر وزارتخانه ها که واسطه تقدیم بوده اند خواهند فرستاد که بدیوان محاسبات تسلیم شود.

نایب رئیس - رای می گیریم بر این ماده بطریق که اصلاح خوانده شد آقایانی که موافقت قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد)

[پیشنهاد وزیر]
ماده ۱۰۴ - اگر صاحب جمع اعتراض بآن داشته باشد باید در ظرف ۲ ماه پس از تاریخ صدور حکم اعتراض خود را بتوسط اداره متبوعه خود تقدیم محاسبات نموده استیناف نماید.

[پیشنهاد کمیسیون]
ماده ۱۱۰ - در صورتیکه صاحب جمع موافق ماده (۶۶) بخواهد بحکم محکمه اعتراض نماید باید در ظرف ۱۵ روز پس از تاریخ ابلاغ حکم بتوسط اداره متبوعه خود عرض حال اعتراض را بدیوان محاسبات بدهد تاریخ اعتراض در دفتر مذکور در ماده (۸۷) قید خواهد شد.

حاج سید ابراهیم - در ماده (۶۶) گفتیم که صاحب جمع اعتراض خود را مستقیماً یا بتوسط اداره متبوعه خودش ابلاغ میکند مگر پیش این ماده هم همان است منتهی این است که آنجا مستقیماً دارد و اینجا ندارد بنده گمانم این است که سطر اولش هیچ لازم نیست باید گفت صاحب جمع ارباب حساب خود عرض حال داده یا فلاں در فقره اول یا باید لفظ مستقیماً زیاد کرد که مطابق با آن ماده بشود

یابکنی با بدخلف شود این شکل معلوم نخواهد شد که مطلب.
فهییم الملک بریر روز عرض کردم و باز هم تکرار می کنم این مواد تفصیل آن موادی است که سابقاً ذکر شده است مجعلاً بکفهرستی از این موادی پیش ذکر شده است بعد شرح و تفصیلش در مواد بعد مفصلاً ذکر می شود.

[پیشنهاد اصلاحیه از طرف آقای حاج سید ابراهیم ببارت ذیل خوانده شد]
اصلاح بنده پیشنهاد می کنم که ماده ۱۱ اینطور نوشته شود.

صاحب جمع در باب اعتراض خود موافق ماده (۶۶) عرض حال بدیوان محاسبات داده تاریخ اعتراض در دفتر مذکور در ماده (۸۷) قید خواهد شد.
نایب رئیس - باین پیشنهاد رای می گیریم کسانی که این پیشنهاد را قابل توجه می دانند قیام نمایند (با اکثریت رد شد)

فهییم الملک لفظ مستقیماً را اینجا بیفزایید پس از تاریخ ابلاغ حکم مستقیماً یا بتوسط اداره متبوعه خود الی آخر

مشیر الدوله - مقصود اینجا چه چیز است که می گویند تاریخ اعتراض ذکر خواهد شد که در ماده (۸۶) مذکور است و بالاتر می گویند که این اعتراض را بکنند بتوسط اداره متبوعه خودش بدهد در این صورت تاریخ اعتراض چطور می تواند ضبط کند و یکی دیگر میخواستم بپرسم که از برای مسافت یک مدتی و حقی منظور کرده اند یا خیر.

فهییم الملک - تاریخ اعتراض در ماده [۷۶] است تمام نوشتهجات و عرایضی که میرسد ثبت میشود برای اینکه بدانند در موقع معین قانونی آورده است و داده است تا اینکه موقع گذشته است و از برای مسافت هم یک ماده در آخر اضافه شده است که تمام آن مخارج را در موردی که خارج از مرکز باشد منظور میدارند.

[پیشنهاد وزیر]
ماده مزبور بترتیب ذیل اصلاح و قرائت شد.
در صورتی که صاحب جمع موافق ماده (۶۶) بخواهد بحکم محکمه اعتراض نماید باید در ظرف ۱۵ روز پس از تاریخ ابلاغ حکم بتوسط اداره متبوعه خود عرض حال اعتراض را بدیوان محاسبات بدهد تاریخ اعتراض در دفتر مذکور در ماده (۸۷) قید خواهد شد.

نایب رئیس - رای می گیریم بر اصل ماده بطریق که خوانده شد - آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد).
ماده ۱۰۵ - در صورت مرقومه در ماده قبل بر حسب امر رئیس صورت عرض حال استینافی بصاحب جمع صادر می شود که عقیاید خود را در آنجا اظهار دارد.

[پیشنهاد کمیسیون]
ماده ۱۱۱ - صورت عرض حال اعتراض بر حسب امر رئیس کل بدمدی العموم داده میشود که عقیاید خود را در باب رد یا قبول اظهار نماید.

حاج شیخ اسدالله - بر حسب امر رئیس کل باید عرض حال بدمدی العموم داده شود در صورت رد یا قبول آیا بعد از آنکه مدعی العموم رد کرد حقش در باره عرض حال ساقط میشود یا باز هم حق ثبوت این مطلب را دارد.

نایب رئیس - رای می گیریم کسانی که با این ماده بطریقی که کمیسیون راپورت داده است موافقت دارند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد).

[پیشنهاد وزیر]
ماده ۱۰۶ - عقیاید و اظهارات مدعی العموم به دفتر دیوان محاسبات داده میشود که عقیاید و صورتی از آن اظهارات را خود مدعی العموم باید برای صاحب جمع بفرستد و از این ارسال دفتر را مستحضر دارد تا در دفتر مذکور در ماده (۸۹) یادداشت شود.
ماده ۱۱۲ - عقییده مدعی العموم که کتباً بیان شده است با تمامات خود مدعی العموم بصاحب جمع یا وکیلش ابلاغ و راپورتی از این ابلاغ بدفترخانه داده میشود که در دفتر ماده (۸۷) قید شود.

نایب رئیس - در این ماده کوبانظریاتی نباشد رای می گیریم آقایانیکه این ماده را بطریقی که خوانده شد تصویب میکنند قیام نمایند (به اکثریت تصویب شد).

[پیشنهاد وزیر]
ماده ۱۰۷ - صاحب جمع مزبور در ظرف مدت دو ماه بعد از اخطاری که باو شده میتواند جوابی که دارد بضمیمه تمام اسناد و اوراق متعلقه بادهای خود اظهار دارد.

[پیشنهاد کمیسیون]
ماده ۱۱۳ - صاحب جمع در ظرف پانزده روز از تاریخ ابلاغ حق دارد جواب خود را بضمیمه اسناد ارسال دارد.

دکتر حیدر میرزا - در اصلاح عبارت عرضی دارم (حق دارد) یعنی چه اگر حق دارد باید این کار را بکنند.

فهییم الملک - یعنی اگر جوابی و اسنادی نداشته باشد او را باید مجبور کرد که حکماً باید جواب بدهد.

نایب رئیس - رای می گیریم بر این ماده آقایانی که با این ماده موافقت دارند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد).

ماده ۱۰۸ - این جواب نیز بدمدی العموم داده میشود تا نظرات و توضیحات آخری خود را در آن باب در محکمه که از برای تجدید نظر آن حساب معین می شود اظهار کند ده روز پس از مدت مسطوره در ماده قبل مدعی العموم و صاحب جمع یا وکیلش باید تعیین و انتقاد محکمه را در مسائل معترضه درخواست نماید و بوجوب این درخواست رئیس دیوان محاسبات حکمی صادر و صورت آنرا بجهت صاحب جمع می فرستد و در ضمن آن حکم رئیس دیوان محاسبات محکمه را که باید تجدید نظر نماید معین و اسم مستشاری را که باید راپورت دعوی را بنویسد نوشته و ذکر می کند که آیامیز آن حساب نیز باید در آن محکمه جدید حاضر باشد یا خیر.

آقای میرزا ابراهیم خان این ماده در کمیسیون بدو ماده تقسیم شده است.
پیشنهاد کمیسیون
[۱] ماده - ۱۱۴ - این جواب نیز بدمدی العموم داده میشود تا اینکه بتواند نظرات آخری خود را اظهار نماید.

نایب رئیس - رای می گیریم بر ماده ۱۱۴ کمیسیون کسانی که تصویب میکنند قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد).

[۲] ماده - ۱۱۵ - کمیسیون - در روز بعد از مدت معینه در ماده (۱۱۲) مدعی العموم و صاحب جمع یا وکیلش می تواند انتقاد محکمه را برای این مذاکرات را - ح به رد یا قبول اعتراض درخواست نماید بوجوب این درخواست رئیس دیوان محاسبات امری در این باب صادر و مستشاری را بسمت مخبری معین میکند و اگر مداخله مستشار یا ممیزی که سابقاً بسمت مخبری معین شده بودند لازم باشد در امر نامه مزبور قید خواهد شد این امر نامه باید بطرف مقابل ابلاغ شود.

نایب رئیس - نظریاتی در این ماده نیست رای می گیریم بر این ماده ۱۱۵ کمیسیون آقایانیکه موافقت قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد).

نایب رئیس - بقیه شورد در این مواد میماند بجلسه آتی.
(استعفا نامه ابوالقاسم میرزا از کمیسیون تقییش ببارت ذیل قرائت شد)

این بنده هم از کمیسیون تقییش استعفا میدهم مستدعی است عرض بکنم انتخاب ابوالقاسم میرزا **حاج سید ابراهیم** در ابتدای مجلس تلگراف انجمن ایالتی آذربایجان خوانده شد ولی برای اینکه بنا بود مذاکرات متفرقه در آخر جلسه بشود و شروع در دستور شود این که نمایندگان مذاکره نکردند بنده عرض می کنم و فووع این قضیه بقتضیه است که نمی شود گفت قضیه شخصی است وقتل شخصی است قتلها نسبت با اهمیت مقتول در مملکت و نسبت بوجود آن مقتول در مملکت اهمیت دارد و البته ملت ملاحظه اهمیت آنرا میکند بنده عرض می کنم اگر مسامحه در این مطلب بشود نتیجه کلی بولایات اطلاع داده نشود یقین دارم که از جا های دیگر بهمین ترتیب اظهارات حس خودشان را بتوسط نمایندگان محترم خودشان می کنند و بسا میشود که این واقعات اسباب آن بشود که یک سوء ظن نسبت به بعضی جاها حاصل شود که دیگر نشود جلوگیری کرد در رفع آن سوءظن را کرد و یقین دارم که وزراء و دولت نهایت جدیت دارند در این مسئله ولی همینقدر عرض می کنم که اگر نتیجه صحیحی از آن گرفته نشود نمی شود بعضی سوء ظن ها را از ملت بیعضی بیانات مرتفع کرد معنی آنکه بنده از حساب ملت اطلاع بدهم و آنچه خودم اطلاع دارم عرض میکنم که بهتر اینست که نگذارند با آنجا ها برسد که دیگر جلوگیری ممکن نیست و آنوقت مجلس هم نمیتواند جلوگیری کند.
نایب رئیس - چون آقای حاج سید ابراهیم است فراموشات جناب الی

منتصر السلطان - راجع به آن تلگراف

تاوی است .
نایب رئیس - آنکه در مجلس خوانده نشده است .

منتصر السلطان - پس در موقعیکه آن

تلگراف خوانده شد بنده عرضی دارم و اجازه می‌خواهم که فهرستی از کارهای مجلس که در این دوره شده است عرض کنم .

ارباب کیخسرو - بنده متمم فرمایش آقای

منتصر السلطان را می‌خواهم عرض کنم و کاری به تلگراف آذربایجان ندارم از دور نزدیک می‌شنویم که می‌گویند در ایندوره قانونی از مجلس نگذشته اگرچه متأسفانه بعضی قوانینی که گذشته است آنطوریکه باید بموقع اجرا بیاید نیامده است ولی ما به تکلیف خودمان باید عمل کنیم یکی از قوانینی که امروز هم در راپورت کمیسیون قوانین مالیه که خوانده شد اشاره بآن شده بود که از مجلس گذشته است قانون محاسبات عمومی است که مدتی وقت مجلس صرف آن شده برای یک ماده که بکمیسیون تفسیر رفته است همین طور مانده است چند جلسه قبل آقای موتمن‌الملک فرمودند که تمام شده است و لازم نیست که بکنفر دیگر کسر آن کمیسیون انتخاب شود آن راپورت تمام شده است یک جلسه دیگر لازم است که راپورت خوانده شود و بمجلس خواهد آمد متأسفانه حالا چند جلسه است که میگذرد هیچ اثری از آن راپورت بظهور رسیده است .

واقماً از بسکه ما در اینجا اظهار کرده ایم دیگر خجالت میکشیم که در اینجا در آن خصوص مذاکره کنیم نمی‌دانم دیگر چه حال باعضای کمیسیون رخ میدهد که این بیانات را می‌شنوند بنده مخصوصاً تقاضا میکنم از اعضای آن کمیسیون که بیش از این غفلت نکنند و راپورت شان را بدهند و دیگر ما را منتظر نگذارند .

معاضد الملک - بموجب نظام نامه داخلی هر

لایحه یا طرحی که رجوع شد بیک کمیسیون و بیش از یک ماه بتأخیر افتاد خود مجلس یا یک نفر نماینده حق دارد تقاضا کند که عین آن در مجلس حل شود حالا بنده بموجب این ماده نظام نامه تقاضا میکنم که در مجلس مطرح شده حل شود .

(اغلب این تقاضا را تصدیق نکردند)

افتخار الواعظین - بنده فقط می‌خواهم

ناظر نمایندگان را مستحضر کنم که دو نفر از کمیسیون داخله استعفا داده اند وعده کسر شده است باین جهت بدبختانه کمیسیون نتوانست امروز منعقد شود برای اینکه اعضای حاضر کمیسیون داخله شش نفر است اقلش باید چهار نفر حاضر شوند تا کمیسیون بتواند شروع در مذاکره نماید و امروز سه نفر از اعضا حاضر نشده بودند و کمیسیون نتوانست منعقد شود و بنده مخصوصاً از آقای رئیس تقاضای می‌کنم که انتخاب کسر کمیسیون داخله عوض اعضاء مستعفی راجع دستور جلسه آتی بگذارند .

نایب رئیس - کسر کمیسیونها در جلسه

آتی باید انتخاب شود چون از اعضای کمیسیون قوانین مالیه هم بعضی استعفا داده‌اند - دستور جلسه آتی بقیه شور قانون دیوان محاسبات - راپورت کمیسیون نظام راجع طرح وزارت جنگ در خصوص قشون ایلیاتی - انتخاب کسر کمیسیونها - بقیه کترات مسیومولتر - و اگر مجال بشود راپورت کمیسیون داخله راجع به تجزیه بلوچستان از کرمان

ادیب‌التجار - تمام خرابی مملکت را همه

میدانید از عدلیه است و آقایان هم اذمانشان مسبوق است و این خرابی عدلیه با اندازه است که تمام مردم را بهدا در آورده آقایان نمایندگان هم میدانند که تا عدلیه را تصفیه نکنند و تا قوانینی بدست آنها ندهند تصفیه نخواهد شد چنانچه خودتان به تجربه دانسته اید که تا قوانین تشکیلات عدلیه که چند ماه است آقای مشیرالدوله زحمت ها کشیده‌اند و در گوشه کمیسیون مانده است گمان می‌کنم آقای حاجی شیخ‌الرئیس و سایر اعضای کمیسیون عدلیه هم موافقت دارند که در جلسه آتی جزء دستور گذاشته شود .

ارباب کیخسرو - هنوز طبع و توزیع

نشده است .

ادیب‌التجار - من خیلی اصرار دارم که

او هرچه زودتر جزء دستور گذاشته شود و مسامحه در این خصوص شود و اگر طبع و توزیع هم نشده است هرچه زودتر طبع و توزیع شده جزء دستور گذاشته شود .

نایب رئیس - قانون تشکیلات عدلیه بر گشت

بکمیسیون عدلیه و هنوز راپورت کمیسیون عدلیه بر نگشته باید بکمیسیون تأکید شود که بر گردانند

ادیب‌التجار - این یک عرض بنده بود یک

عرض دیگر بنده اینست که آن چند ماده که در خصوص منع احتکار نوشته شده است خواهش میکنم استدعا میکنم از مقام ریاست که اقدامی بفرمایند که در این دوره تقنینیه این مواد از مجلس بگذرد چون تجربه کرده‌ام در این پانزده ماه نگذشته است و کمیسیون داخله هم مدتی است زحمت کشیده و حاضر کرده دیگر در باب لوایح نجف اشرف خیلی داد کشیدیم استدعا کردیم هی بدفع الوقت گذرانیدند هی فرمودند همیشه آن جلسه - استدعا دارم آنرا هم در جلسه آتی گفتگو فرمائید که اگر بناست از طرف مجلس کسی معین شود بشود اگر بناست یا مأمور دوامتی برود بیش از این تعویق نیفتد .

نایب رئیس - در هر دو مطلب که فرمودید

مانعی ندارد و از اینکه جزء دستور جلسات آتی گذاشته شود .

سلیمان میرزا - لازم است که عرض کنم

که قانون تشکیلات عدلیه بهیچوجه در کنج کمیسیون عدلیه نمانده است وعلاوه بر اینکه هفته سه روز باید کمیسیون عدلیه تشکیل شود هفته‌ش روز تشکیل می‌شود و علاوه بر این که اعضاء کمیسیون شخصاً معول هستند علمای مجلس هم از اعضاء خمس و غیره را هم زحمت داده‌ایم که آنها هم ملاحظاتی خودشان را بفرمایند و این قانون تشکیلات مطرح است و اینکه قدری تأخیر شده است در آمدن بمجلس بجهت

اینکه می‌خواهند کمیسیون که اینقانون تقریباً با اتفاق تصویب شود که وقتی که بمجلس می‌آید بعضی مذاکرات نشود و باز بر گردد ولی هنوز تمام نشده است همانطور که آقای ادیب‌التجار اظهار اهمیت قوانین عدلیه را کردند نسبت بسایر قوانین این واضح است حالا اگر شما می‌خواهید اظهار حسن نیت بعدلیه بفرمائید خوب است قانون اسناد را مقدم بدارند که شور اول آنها گذشته است شور دوم آن مانده است شور دومش بشود آن را جزء دستور بگذارند که آنها راجع بعدلیه است که تشکیلات عدلیه هم که گذشت و عدلیه مطابق آن تشکیل شد حال اسناد معلوم باشد که کدام معتبر است کدام غیر معتبر است برای اینکه اساس رسیدگی عدلیه بر اسناد است و او در هر حال مقدم است پس خوب است آن را جزء دستور بگذارند و بنده مخصوصاً تقاضا میکنم که او جزء دستور گذاشته شود .

نایب رئیس - قانون ثبت اسناد آرزو جزء

دستور بود چون رسم است آنچه جزء دستور است دیگر تجدید نمی‌کنیم والا جزء دستور بود .

حاج شیخ‌الرئیس - چون جناب ممتاز -

الدوله از اعضاء کمیسیون عدلیه بوده‌اند و حالا که بمقام ریاست نائل شده‌اند البته مهمات ریاست ایشان رامانع از حضور در کمیسیون خواهد شد یعنی بنظر بنده حال اگر حاضر میشوند که البته افتخار داریم والا در جلسه آتی عوض ایشان انتخاب بشود .

نایب رئیس - باید از خود ایشان سؤال

شود .

(در این موقع که یکساعت از شب گذشته است

نایب رئیس حرکت کرد و مجلس ختم شد)

جلسه ۲۰۹

صورت مشروح روز شنبه ۱۱ شهر صفر ۱۳۲۹

مجلس دو ساعت و ربع قبل از غروب آفتاب بر ریاست آقای ممتازالدوله تشکیل شد .

صورت مجلس روز پنجشنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

(غائبین روز پنجشنبه)

دهخدا - سپهدار اعظم - سردار احمد - بدون اجازه .

حاج آقا - آقا شیخعلی با اجازه - لسان الحکماء مریض بودند .

رئیس - هیئتی که از طرف مجلس بقره معین شده بودند که بحضور آقای نایب السلطنه شرفیاب شوند دیروز شرفیابی حاصل کردند و مراتب تبریکات نمایندگان را بعرض رسانیدند خاطر مبارکشان از این مسئله خیلی خوشوقت شده و خیلی ممنون شدند و مخصوصاً فرمودند که مراتب امتنان قلبی ایشان را بعرض نمایندگان برسانیم .

شروع بشوردر قانون دیوان محاسبات شد .

ماده (۱۰۹) لایحه وزیر - پنجروز قبل از شروع بتجدیدنظر مدعی‌العموم باید اسنادی که

برای اثبات مطالب خود دارد بدفتر دیوان محاسبات بدهد تا صورتی از آن اسناد برای طرف مقابل فرستاده